

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Statsråden

Adresseliste

Deres ref

Vår ref

Dato

15/3497

04.07.2016

Klima- og miljødepartementets godkjenning av regional plan for vannforvaltning i de norske delene av vannregion Västerhavet for planperioden 2016-2021

1. Innledning

1.1. Vanddirektivet, vannforskriften og vannforvaltningsplanene

Klima- og miljødepartementet har mottatt *Regional plan for vannforvaltning i de norske delene av vannregion Västerhavet* for planperioden 2016-2021 til godkjenning. Planen er en regional plan utarbeidet etter plan- og bygningsloven og vannforskriften, og er vedtatt i fylkestingene i Østfold 2. desember 2015, Akershus 14. desember 2015, Hedmark 16. desember 2015 og Sør-Trøndelag 2. mars 2016 samt Oslo byråd 17. mars 2016. Planen ble oversendt til Klima- og miljødepartementet for godkjenning 8. desember 2015.

Det følger av vannforskriften § 29 at vannforvaltningsplanene skal godkjennes av Kongen. Kongens myndighet til å godkjenne regionale vannforvaltningsplaner er delegert til Klima- og miljødepartementet ved kongelig resolusjon 19. juni 2015. Samtidig ble myndigheten etter plan- og bygningsloven kapittel 8 for behandling av de regionale vannforvaltningsplanene overført fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Klima- og miljødepartementet. Godkjenningen skjer i samråd med berørte departement.

Vannforskriften ble fastsatt i 2006 som en gjennomføring i norsk rett av EUs rammedirektiv for vann fra 2000. Forskriften er hjemlet i plan- og bygningsloven, vannressursloven og forurensningsloven. Vannforskriftens formål er å beskytte, og om nødvendig forbedre, tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder. Vannforskriften gir rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Det generelle målet i vannforskriften er at alle vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand, og miljømålene skal i utgangspunktet nås innen 2021. En vannforekomst kan utpekes som kunstig eller sterkt

modifisert som følge av fysiske inngrep på nærmere angitte vilkår. For kunstige og sterkt modifiserte vannforekomster er miljømålet godt økologisk *potensial* og god kjemisk tilstand. For å oppfylle miljømålene, skal det utarbeides tverrsektorielle forvaltningsplaner og tiltaksprogram.

Forskriften har også bestemmelser om unntak fra miljømålene slik som fristutsettelse, mindre strenge miljømål og adgang til å tillate ny virksomhet selv om dette medfører at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes dersom gitte kriterier er oppfylt. På bakgrunn av en vurdering av miljøtilstanden i vannforekomstene skal det fastsettes konkrete mål for den enkelte vannforekomst, herunder om det er behov for fristutsettelse eller mindre strenge miljømål. I tillegg skal eventuelle andre miljømål, herunder miljømål for beskyttede områder nås.

Ved innlemmelsen av vanddirektivet i EØS-avtalen ble det vedtatt at forvaltningsplanarbeidet i Norge skulle synkroniseres med EU-landenes andre planperiode, som ble påbegynt i 2016. I perioden 2010-2015 gjennomførte Norge en frivillig prøveperiode med forvaltningsplaner for omtrent 20 prosent av vannforekomstene ("pilotplanene"). De første vannforvaltningsplanene som Norge formelt er forpliktet til å utarbeide i henhold til direktivet ble vedtatt i fylkestingene i 2015, og den foreliggende planen er en av disse.

1.2. Generelt om departementets godkjenning av planen

Det følger av vannforskriften § 29 at departementet i forbindelse med godkjenningen kan fastsette slike endringer i planen som "finnes påkrevd ut fra hensynet til rikspolitiske interesser". Dette innebærer at departementet i godkjenningen skal vurdere planen i et nasjonalt perspektiv og påse at planen er i samsvar med nasjonal politikk, herunder kravene i vannforskriften og nasjonale føringer. Departementet tar i sin behandling av planen stilling til eventuell uenighet om planen i vannregionutvalget, jf. vannforskriften § 26.

Kravene i vannforskriften om kost-nyttevurderinger er i svært liten grad oppfylt i de regionale vannforvaltningsplanene. Departementet godkjenner likevel planene uten at de nødvendige endringene er gjort fullt ut for at planene skal være i samsvar med vannforskriften (se imidlertid særskilte vurderinger og endringer på vannkraftområdet). Dette innebærer at videre bruk og gjennomføring av planene er heftet med stor usikkerhet, og at det på ordinær måte skal gjennomføres en kost/nytte-vurdering for hvert enkelt tiltak som er tenkt å bidra til oppfølging av planene. Departementet understreker at vurdering av hvert enkelt tiltak gjøres av sektormyndigheter på vanlig måte gjennom eksisterende lovverk.

Vannforvaltningsplanen er endelig når sentral godkjenning fra departementet foreligger. Den fremlagte planen vedtatt av fylkestinget og departementets godkjenningsvedtak utgjør til sammen endelig godkjent plan. Den nasjonale godkjenningen har medført endringer i den regionale planen. Tiltaksprogram, handlingsprogram og overvåkingsprogram er ikke gjenstand for godkjenning, og det er derfor ikke tatt stilling til innholdet i disse dokumentene i departementets godkjenning.

1.3. Den juridiske virkningen av godkjent plan

Når den regionale vannforvaltningsplanen er godkjent, skal den legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen, jf. vannforskriften § 29 og plan- og bygningsloven § 8-2. Planvedtaket skaper forpliktelser for

offentlige myndigheter til å søke å følge opp og gjennomføre planen. Planen vil være et innspill til statlig planlegging og et grunnlag for videre tiltak, budsjetter og enkeltvedtak. Forpliktelsen gjelder både for kommuner, statlige organer og regional myndighet. De regionale vannforvaltningsplanene har ikke direkte rettsvirkning overfor den enkelte innbygger.

Med uttrykket "legges til grunn" menes ikke at planen medfører absolutte forpliktelser av rettslig art. Planen er imidlertid et grunnlag for å reise innsigelser til planforslag som kan ha rettslig binding. Andre myndigheter, organisasjoner eller enkeltpersoner vil ikke kunne reise rettslige krav mot noen myndighet på grunnlag av det som står i en regional plan.

Både forutsetninger og forhold forøvrig vil kunne endre seg etter at planen er vedtatt. Det kan også oppstå situasjoner eller fremkomme ny eller mer presis kunnskap i enkeltsaker som planen ikke har fanget opp. Slike forhold kan tilsi andre løsninger enn det som følger av planen. Det må foreligge endringer i forutsetningene, som oppdatert kunnskap, eller andre særlige grunner for å fravike en vedtatt plan. Dette kan gjøre det nødvendig å endre eller gjøre unntak fra det fastsatte miljømålet for neste planperiode.

Da Stortinget samtykket til innlemmelse av vanndirektivet i EØS-avtalen, ble det presisert at berørte myndigheters ansvar for lovverk og virkemidler ligger fast i tråd med eksisterende ansvarsfordeling, og at hjemlene for å gjennomføre de miljøforbedrende tiltakene er nedfelt i eksisterende lovgivning. Vannforskriften setter rammer for vannforvaltningen, men den endrer ikke gjeldende ansvarsfordeling mellom de ulike sektormyndighetene. Det er sektormyndighetene som, innenfor sine ansvarsområder, har ansvar for å utrede tiltakene og premissene for fastsettelse av miljømål. De godkjente miljømålene forutsetter etterfølgende vurdering og eventuelt beslutning om tiltak fra sektormyndighetene.

1.4. Forholdet til naturmangfoldloven

Departementet mener at vannforvaltningsplanen vil bidra til å ivareta forvaltningsmålene for naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Det følger av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og at vurderingen av prinsippene skal fremgå av beslutningen. Krav til kunnskapsgrunnlaget i § 8 oppfylles gjennom arbeidet med karakterisering. Forvaltningsplanen legger økosystemtilnærming til grunn, og er slik sett i samsvar med naturmangfoldloven § 10. Føre-var-prinsippet i § 9, prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver i § 11 og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder i § 12 vil måtte trekkes inn ved den konkrete utformingen av det enkelte tiltak.

2. Departementets vurdering av planprosessen og innholdet i regional plan for vannforvaltning i vannregion Västerhavet

2.1. Om planprosessen

Arbeidet med regional vannforvaltningsplan skal følge plan- og bygningslovens generelle regler om planlegging, herunder bestemmelser om offentlig deltakelse og informasjon, høring og vedtak av plan. I tillegg har vannforskriften særlige regler om planlegging. Planen skal inneholde et sammendrag av offentlige informasjons- og høringstiltak som er truffet, resultatene av dem og endringer i planen som følger av dem.

I den norske delen av vannregion Västerhavet har det vært gjennomført omfattende aktivitet både på lokalt og regionalt nivå, noe som er godt beskrevet i planen. Medvirkning i vannregionen er godt ivaretatt både gjennom formelle høringer, og gjennom et godt arbeid på vannområdenivå.

2.2. Om planens innhold

Hovedutfordringene i de norske delene av vannregion Västerhavet er forurensning fra landbruk, kommunalt avløp, avløp fra spredt bebyggelse, industri, langtransportert forurensning, avrenning fra tette flater og transport/infrastruktur, påvirkning fra fremmede arter og introduserte sykdommer og fysiske inngrep med vannføringsendringer og vannuttak.

Det er til sammen 456 vannforekomster i vannregion Västerhavet. 291 elve- og 103 innsjøvannforekomster skal oppnå minst god økologisk tilstand i 2021. 28 vannforekomster skal oppnå god økologisk tilstand i de to påfølgende planperiodene.

I likhet med de fleste vannregioner har også vannregion Västerhavet lite data på kjemisk tilstand. Kun 2,5 % av elfeforekomstene og 11,6 % av innsjøforekomstene er klassifisert med hensyn på kjemisk tilstand. Her kommer alle ut i god kjemisk tilstand. De resterende er klassifisert som udefinert kjemisk tilstand. Miljømålet er satt til «god kjemisk tilstand innen 2021» for alle forekomstene. Det vil si at ingen unntak er begrunnet i påvirkning fra miljøgifter. Det er imidlertid beskrevet flere påvirkningstyper som kan gi utslag på kjemisk tilstand, og det pekes på at den usikkerheten begrenset datamengden representerer, medfører en usikkerhet med tanke på måloppnåelse.

Det er i alt 9 sterkt modifiserte vannforekomster i de norske delene av vannregion Västerhavet. Det fremgår ikke av planen hvordan utpeking av SMVF har vært gjennomført og planen mangler oversikt over hvilke fysiske endringer som har ført til at vannforekomstene er utpekt som SMVF.

Det er foreslått å utsette fristen for å oppnå miljømål til 2027 for en rekke vannforekomster i vannregion Västerhavet. Dårlig kunnskapsgrunnlag, behov for problemkartlegging, og at de tar lang tid før tiltakene virker, oppgis som begrunnelse for utsatt frist. Det er ikke gitt en begrunnelse knyttet til kriteriene i § 9 i forskriften. Det er ikke oppgitt en tidsplan for når miljømålene skal oppnås, og det fremgår ikke hvilke tiltak som er nødvendige for å nå miljømålene. Det er ikke foreslått mindre strenge miljømål etter vannforskriften § 10 på norsk side.

Statlige ressurser til overvåking vil bli vurdert innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetttrammer. Departementet mener imidlertid at det er et stort potensiale for sektormyndigheter til å utnytte eksisterende hjemler til å pålegge virksomheter å gjennomføre overvåking. Ulike sektormyndigheter bør også i større grad samarbeide om utvikling av felles overvåkingsprogrammer for et vannområde eller annet hensiktsmessig avgrenset geografisk område.

2.2.1. Om klimaendringer og klimatilpasning

Arbeidet med klimatilpasning vil bli viktig framover og både dagens klima og framtidige klimaendringer må inngå i vurdering av miljøtilstand og utvikling av klimarobuste tiltak for å

sikre god tilstand i framtiden. Dette blant annet fordi planene legger føringer og rammer ut over 2021.

Klimaendringer er godt beskrevet i planen og viktigheten av å jobbe videre med klimatilpasningstiltak framover er understreket. Departementet viser i denne sammenheng til at rapporten Klima i Norge 2100 ble oppdatert den 15. september 2015. Det er en intensjon om å utarbeide fylkesvise klimarapporter i løpet av 2016. I det videre arbeidet, og ved neste rullering av planene, bør forvaltningsplanene vise til og bygge på de til enhver tid sist oppdaterte klimarapporter (ytterligere informasjon om klimarapporter finnes på <https://klimaservicesenter.no/>).

2.2.2. Om beskyttede områder

Planen har en god oversikt over de ulike typene beskyttede områder. Planen viser imidlertid at det ikke er utarbeidet særskilte miljømål for beskyttede områder med utgangspunkt i grunnlaget for beskyttelse.

2.2.3. Om uenighet i planen

Det er ikke registrert uenighet i forvaltningsplanen for de norske delene av vannregion Västerhavet.

3. Om de enkelte påvirkningene i de norske delene av vannregion Västerhavet

3.1. Landbruk

a) Vedtatt nasjonal politikk på området

Norsk landbruk skal fylle flere oppgaver, og bærekraftig landbruk er ett av fire hovedmål i landbrukspolitikken. Det er et mål at tapet av næringsstoffer fra jordbruksproduksjon skal være minst mulig. All jordbruksvirksomhet gir en risiko for avrenning av næringsstoffer til vannforekomster, ettersom jordbruk skjer i et åpent, naturlig system. Vanlig avrenning fra jordbruksdrift er derfor ikke omfattet av forurensningsloven. Fordi det er jordbruksdrift i store deler av landet, både på dyrka mark og beite, vil jordbruket kunne gi avrenning til et svært stort antall vannforekomster, slik det er registrert i Vann-Nett.

Mye av miljøsatsingen i jordbruket er samlet i et nasjonalt miljøprogram, som gjennom virkemidler lokalt, regionalt og nasjonalt legger til rette for en effektiv og målrettet miljøinnsats. Nasjonalt miljøprogram rulleres hvert fjerde år, noe som innebærer at det er rom for å gjøre tilpasninger til de utfordringer som vannforvaltningsplanene avdekker.

b) Vedtatte miljømål og foreslåtte tiltak i regionen

I de norske delene av Västerhavet er avrenning fra landbruk listet opp som påvirkningsfaktor nr. 4 for elvevannforekomster, fordelt på både jordbruk og skogbruk. For innsjøvannforekomster er det liten påvirkning fra landbruk. Enkelte vannforekomster er anslått å ha både moderat og stor påvirkning fra landbruk.

Forvaltningsplanens kapittel 8 peker ut 22 vannforekomster med påvirkning fra landbruk, noenlunde likt fordelt på jordbruk og skogbruk. Det synes ikke å være benyttet utsatt frist

etter vannforskriftens § 9 for noen av disse. Kun én vannforekomst med påvirkning fra landbruk synes å være registrert med dårlig tilstand i dag. Standard miljømål legges til grunn.

Det fremgår av planen at kunnskapsgrunnlaget er svakt for noen vannforekomster og at overvåking og kartlegging av tilstand og påvirkning må styrkes før en kan foreslå tiltak. Det er foreslått problemkartlegging i 28 vannforekomster (av 431 i alt).

Vannregionen anbefaler tiltak for å begrense forurensning fra landbruksvirksomhet i 22 vannforekomster. De mest aktuelle tiltakene er gjødslingstiltak, jordarbeidingstiltak og tiltak for å redusere avrenning fra skogbruk foruten administrative tiltak og problemkartlegging. Forvaltningsplanen foreslår at tiltak som har stor effekt på de mest sårbare vannforekomstene, og som samtidig gir minst mulige driftsmessige ulemper, bør prioriteres.

Virkemidlene som foreslås benyttet for gjennomføring av tiltak omfatter en blanding av juridiske, økonomiske og administrative tiltak som f.eks. kunnskapsformidling og miljørådgivning. Det nevnes på behov for midler til regionale miljøprogram (RMP) og spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Det pekes på behov for virkemidler som gjelder kantsoner, jordarbeiding og andre miljøkrav, og at tiltakene målrettes.

Departementets vurdering er at virkemidlene i landbruket i hovedsak er på plass men at tilskuddsordninger og forskriftshjemler kan nyttes mer aktivt og målrettet, slik bl.a. forvaltningsplanens kapittel 8 beskriver. Som det også nevnes i tiltaksprogrammet gir en årlig gjennomgang av tiltakene i landbruket et godt grunnlag for å tilpasse virkemidlene til utfordringene som avdekkes. Viktige forskrifter er forøvrig under revisjon, bla forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav.

c) Departementets vurderinger og endringer

Det fremgår av forvaltningsplanen at kostnadsvurderingene som er gjort er mangelfulle. Det er gjort vurderinger av investeringskostnader for noen tiltak mot forurensning.

Høy gjennomføringsgrad av enkelte tiltak kan ha en negativ virkning for totalproduksjonen. Tiltaksgjennomføring i landbruket kan påvirke både inntekts- og kostnadssiden på en negativ måte, innebære «arealbeslag» og legge begrensninger på agronomisk optimal drift i både plante- og husdyrproduksjon. Dette er forhold som sektormyndigheten må vurdere ved valg av tiltak og utforming av virkemidler.

Påvirkning fra jordbruk består hovedsakelig av diffus avrenning som er vanskelig å stedfeste og kvantifisere. Effektene av tiltak kan være godt dokumenterte i forsøk i liten skala. I større nedbørfelt er prosessene flere og mer sammensatte, og andre effekter enn jordbrukspåvirkning kan ha stor betydning. Departementet vil derfor peke på det ligger en usikkerhet i hvor raskt en kan forvente en effekt i vannforekomstene.

Departementet foretar ingen endringer i planen.

d) Overordnet estimat over samlede kostnader som følger av planen

Kostnadsvurderingene som er gjort er mangelfulle. Ved vurdering av tiltak må det imidlertid også tas hensyn til både effekter og nytte, andre samfunnsmessige hensyn mv.

Forvaltningsplanen sier ikke noe om samlede kostnader for landbruket. Etter departementets vurdering er kostnadsanslagene usikre. For øvrig er det sektormyndighetene som har ansvaret for å vurdere kostnadene med tiltak i egen sektor.

De generelle økonomiske konsekvensene som følge av planen er nærmere behandlet under kapittel 4 nedenfor.

e) Administrative konsekvenser

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere administrative konsekvenser for de ansvarlige myndighetene.

3.2. Samferdsel

a) Nasjonal politikk på området

Nasjonal transportplan (NTP) presenterer regjeringens transportpolitikk. Den gjeldende NTP (Meld. St. 26 (2012-2013) Nasjonal Transportplan 2014-2023) presiserer at «Vannforskriften skal bl.a. følges opp ved at transportetatene gjennomfører nødvendige tiltak i alle relevante vannforekomster innen 2020».

b) Vedtatte miljømål og foreslåtte tiltak i regionen

De vanligste negative påvirkningene fra samferdselssektoren gjelder forurensning av vannforekomster, fysiske inngrep i vannforekomster og vandringshindre for fisk og andre vannlevende organismer. Relevante tiltak er spesielt knyttet til metode og bruk av kjemikalier og salt under drift og vedlikehold av infrastruktur samt utbedring av vandringshindre. Planen for de norske delene av Västerhavet har imidlertid ingen tiltak knyttet til samferdselssektoren.

c) Departementets vurderinger og endringer

Departementet foretar ingen endringer av planen.

d) Overordnet estimat over samlede kostnader som følger av planen

Ettersom planen ikke har tiltak knyttet til samferdselssektoren er det ingen kostnader for samferdselssektoren som følger av planen.

De generelle økonomiske konsekvensene som følge av planen er nærmere behandlet under kapittel 4 nedenfor.

e) Administrative konsekvenser

Ettersom planen ikke har tiltak knyttet til samferdselssektoren er det ingen administrative konsekvenser for samferdselssektoren som følger av planen for de norske delene av vannregion Västerhavet.

3.3. Vannkraft

a) Nasjonal politikk på området

De viktigste nasjonale styringsdokumentene for planarbeidet og departementets godkjenning på vannkraftområdet er: Meld. St. 25 (2015-2016 *Kraft til endring (energipolitikken mot 2030)*) og Innst. 401 S (2015–2016) samt Meld. St. 14 (2015-2016 *Natur for livet (Norsk*

handlingsplan for naturmangfold) og Innst. 294 S (2015–2016), nasjonale føringer i brev av 24. januar 2014 fra KLD og OED til vannregionene, med henvisning til rapport 49:2013 fra Norges vassdrags- og energidirektorat og Miljødirektoratet og veileder 01:2014 for Sterkt modifiserte vannforekomster. Det er i hovedsak Olje- og energidepartementet som forvalter sektorlovverket og dermed virkemidlene som regulerer denne sektoren.

De nasjonale føringene skal sikre en riktig balanse mellom miljøforbedringer og hensynet til kraftproduksjon. I føringene tas det utgangspunkt i rapport 49:2013 som går gjennom alle konsesjoner som kan revideres fram til 2022. Rapporten skiller mellom vassdrag i kategori 1.1 (høy prioritet) og 1.2 (lavere prioritet), når det gjelder potensial for forbedring av viktige miljøverdier opp mot kostnadene ved slipping av vann/magasinrestriksjoner. For å kunne vurdere mulig redusert produksjon ble det i gjennomgangen benyttet en hydrologisk standardstørrelse ("Q95") for minstevannføring.

Det samlede krafttapet i Norge som kan følge av miljøforbedrende tiltak og fordelingen mellom regionene har påvirket godkjenning av den enkelte planen. Den nasjonale godkjenningen har derfor medført endringer sammenlignet med den regionale prioriteringen i planen.

Forbedring av økologien i vannforekomster er hovedformålet med vannforskriften. Dette hindrer ikke at andre hensyn (slik som landskap og friluftsliv) kan medvirke til å få igangsatt revisjon, innkalling eller omgjøring etter vassdragslovgivningen, selv om disse hensyn ikke påvirker fastsetting av miljømålet.

I de nasjonale føringene er det lagt til grunn at vassdrag med klare potensial for miljøforbedring til lavest mulig kostnad skal prioriteres for miljøforbedring. Saksbehandlingstid i enkeltsakene og forventet tid før et tiltak gir en målbar effekt, kan gjøre det nødvendig å bruke adgangen til å utsette måloppnåelsen etter § 9. Om tiltakene faktisk skal gjennomføres for å følge opp planen, vurderes etter sektorlovverket etter en mer grundig kost/nytte-vurdering.

I Meld. St. 14 (2016-2017) *Natur for livet* og Meld.St. 25 (2015-2016) *Kraft til endring* er det slått fast at det vil bli gjennomført revisjon i en rekke vassdrag i første planperiode. En oversikt over hvilke tiltak som vil være iverksatt (dvs. at sektorbeslutning foreligger) vil framgå av midtveisrapporteringen i 2018.

b) Vedtatte miljømål og foreslåtte tiltak i regionen

Påvirkning fra vannkraftutbygginger er ansett som en av de viktigste utfordringene i vannregionen.

Departementet har registrert 22 vannforekomster der miljømålet er basert på undersøkelser, administrative eller miljøforbedrende tiltak som har med vannkraft å gjøre.

Brødbølvassdraget er prioritert for revisjon av vilkår i kommende planperiode. Brødbølvassdraget har prioritet 1.1 i rapport 49:2013.

Lutufallet kraftverk i Trysilelva har miljømål som kan medføre behov for å slippe vann (vann i fisketrapp + «signalvannføring»).

c) Departementets vurderinger, generelle prinsipper og endringer

Ved godkjenningen har det for mange planer vært vanskelig å få en entydig oversikt over hvilke miljømål som følger av planen og mulige konsekvenser for vannkraftsektoren. I godkjenningen har departementet derfor valgt å lage lister over vannforekomster med godkjente miljømål, basert på tiltak som hører under sektorlovverket for vannkraftsektoren. Disse fremgår i vedlegg 1 (miljømål som kan medføre krafttap) og vedlegg 2 (miljømål som kan medføre andre typer tiltak). For disse vannforekomstene er miljømålet i godkjenningen satt høyere enn dagens tilstand. For vannforekomster som ikke inngår i listene, vil miljømålet ved godkjenningen være det samme som dagens tilstand. Denne framgangsmåten er valgt for å synliggjøre hvor måloppnåelsen er avhengig av nye tiltak. Listene vil inneholde fire kategorier vannforekomster med miljømål:

- Miljømål for SMVF basert på tiltak som kan få betydning for vannkraftproduksjon.
- Miljømål for SMVF som er basert på andre tiltak, for eksempel med hjemmel i standardvilkårene i vannkraftkonsesjoner (terskler, fisketrapper, biotopjusterende tiltak etc).
- Miljømål for naturlige vannforekomster basert på tiltak som kan få betydning for vannkraftproduksjon.
- Miljømål for naturlige vannforekomster som er basert på andre tiltak, for eksempel med hjemmel i standardvilkårene i vannkraftkonsesjoner (terskler, fisketrapper, biotopjusterende tiltak etc).

Miljømålene for sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF)

Miljømålene for SMVF settes ut fra antatt virkning av summen av alle "realistiske tiltak". At et tiltak er realistisk betyr at nytten for samfunnet vurderes som større enn kostnadene. Dette kan være tiltak som kan få betydning for endret vannkraftproduksjon eller andre avbøtende tiltak. Den sentrale godkjenningen har tatt utgangspunkt i tiltakene som begrunner miljømålene i planen og Vann-Nett.

Veilederen for SMVF og de nasjonale føringene beskriver prosessen og avveiningen for å komme fram til miljømålet for den enkelte vannforekomst. Hver enkelt SMVF med miljømål som forutsetter tiltak som kan få betydning for vannkraftproduksjon er derfor gjennomgått. Godkjenningen har tatt utgangspunkt i planens kapittel 7 og vedlegg 4 (oversikt over sterkt modifiserte vannforekomster) og Vann-Nett.

De vannforekomster som er på listen over godkjente miljømål som forutsetter tiltak som kan få betydning for vannkraftproduksjon og som ikke har vært vurdert i rapport 49:2013 har ikke i alle tilfeller vært gjenstand for en kost-nyttevurdering slik vannforskriften anviser, men oppfyller følgende forutsetninger:

- Det er satt et miljømål basert på økologiske parametere.
- Miljømålet er basert på avbøtende tiltak.
- Fastsettelsen har tatt hensyn til nasjonale føringer.
- Frist for måloppnåelse er realistisk.

Miljømål for SMVfer som ifølge Vann-Nett krever andre pålegg overfor kraftsektoren enn de som påvirker vannkraftproduksjonen, for eksempel pålegg etter standardvilkårene i vannkraftkonsesjoner, er også gjennomgått. Det følger av Meld.St. 25 (2015-2016) *Kraft til endring* og Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* at regjeringen vil utrede hvordan dagens naturforvaltningsvilkår eller andre effektive virkemidler kan gjøres gjeldende også overfor konsesjoner som ikke har dette vilkåret i dag. Dette med sikte på at det skal kunne gis pålegg for å oppnå nasjonalt godkjente miljømål i vannforvaltningsplanene for perioden 2016–2022.

Vannforekomster på listen over godkjente miljømål som forutsetter tiltak som ikke påvirker vannkraftproduksjonen, oppfyller følgende forutsetninger; det er i Vann-Nett angitt konkrete miljøforbedrende tiltak som er egnet til å nå et miljømål som er høyere enn dagens tilstand og dagens tilstand er ikke satt til "undefinert".

Kostnadene ved tiltakene er i liten grad dokumentert i planene. Dette kan føre til at det ved etterfølgende sektorbehandling besluttes at de foreslåtte tiltakene likevel ikke vil bli gjennomført. Miljømålene kan dermed bli justert ned for neste planperiode.

Motsatt vil det kunne finnes rimelige og effektive miljøforbedrende tiltak hvor miljømålet likevel er satt til dagens tilstand. Det vil i enkelte vannforekomster være miljømål som tilsynelatende står i motstrid til allerede pålagte tiltak. At en vannforekomst ikke har fått godkjent et høyere miljømål innebærer ikke at allerede iverksatte undersøkelser og/eller miljøforbedrende tiltak ikke skal videreføres eller at fremtidige undersøkelser og/eller miljøforbedrende tiltak ikke skal kunne pålegges på vanlig måte i medhold av lovverk eller standardvilkår. Ny kunnskap om tilstand og virkninger av igangsatte og planlagte tiltak vil bli lagt til grunn når miljømålene justeres ved rullering av planene.

Miljømålene og tiltakene i planene reflekterer generelt et stort behov for bedre kunnskap og problemkartlegging, både for å kartlegge dagens tilstand og for å vurdere realistiske avbøtende tiltak. For vannforekomster der kunnskapsinnhenting er det eneste tiltaket, settes miljømålet til dagens tilstand. Kunnskapsinnhenting som tiltak beholdes imidlertid i Vann-Nett, da departementet mener at kunnskapsinnhenting er viktig for å finne aktuelle tiltak som grunnlag for å sette miljømål for neste planperiode. Mer kunnskap vil gi grunnlag for å kunne fastsette mer presise miljømål for vannforekomster med kjente miljøproblemer og forbedringspotensial ved rullering av planene.

For de vannforekomster hvor det i medhold av godkjenningen ikke er forutsatt tiltak, endres miljømålet til dagens tilstand ved denne godkjenningen. Dagens tilstand er lik godt økologisk potensial (GØP) dersom alle realistiske tiltak er gjennomført og vannforekomsten har et fungerende økosystem. Hvis ikke skal miljømålet være mindre strenge miljømål etter vannforskriften § 10. Hvorvidt dagens tilstand oppfyller minstemålet for GØP (fungerende akvatisk økosystem) eller ikke, vil gå klart fram og angis i Vann-Nett. Departementet vil sikre at dette gjennomføres etter godkjenningen og før planen blir rapportert til ESA.

Departementet vil i samråd med Olje- og energidepartementet gi et eget oppdrag til direktoratene om dette.

Miljømål for naturlige vannforekomster

Vannforekomster som er preget av vannkraftutbygging skal ikke utpekes som SMVF dersom god tilstand allerede er oppnådd eller med rimelighet kan nås.

Det er angitt i vedlegg 1 hvilke naturlige vannforekomster preget av vannkraftutbygging som kan nå god økologisk tilstand (GØT) gjennom tiltak som kan gi krafttap. De øvrige vannforekomstene som i planen er satt som naturlige vannforekomster, som er påvirket av vannkraft og som ikke med rimelighet kan nå GØT er per definisjon SMVF. Det kan finnes realistiske tiltak for å bedre miljøtilstanden også for disse, men miljømålet er da eventuelt satt som GØP eller lavere (mindre strenge miljømål - MSM). For bekkeinntak er det generelt ikke positiv nytte/kost ved å slippe vann. Disse gis derfor i hovedsak unntak fra miljømålet "god tilstand" etter vannforskriften § 10, og det settes mindre strenge miljømål.

Naturlige vannforekomster preget av vannkraftutbygging som ifølge Vann-Nett krever avbøtende tiltak som ikke gir tap i kraftproduksjon for å oppnå GØT er angitt i vedlegg 2. Der GØT ikke med rimelighet kan nås ved hjelp av foreslåtte konkrete, fysiske tiltak (for eksempel der det kun er foreslått administrative tiltak eller problemkartlegging), er vannforekomsten pr. definisjon ikke naturlig men sterkt modifisert.

Status for vannforekomster endret fra naturlig til SMVF vil oppdateres i Vann-Nett før rapportering.

Antagelig er det mange naturlige vannforekomster som egentlig burde vært utpekt som SMVF. Tilsvarende kan det vise seg at vannforekomster er feilaktig utpekt som SMVF fordi det likevel finnes avbøtende tiltak som gjør at GØT med rimelighet kan nås. Mer kunnskap vil gi grunnlag for en mer korrekt vurdering av om en vannforekomst skal ha status som naturlig, eller bli utpekt som SMVF ved rullering av planen.

Magasinrestriksjoner

Når det gjelder miljømål for reguleringsmagasiner som krever magasinrestriksjoner som tiltak, har departementet ikke godkjent disse og setter miljømålet lik dagens tilstand.

Magasinrestriksjoner vil i begrenset grad gi en målbar økologisk forbedring, og ønske om magasinrestriksjoner er i hovedsak begrunnet utfra brukerinteresser (for eksempel landskap/friluftsliv). Bruk av magasinrestriksjoner vil ha betydning for kraftproduksjon og reguleringsevne. Det vil også ha konsekvenser for muligheten til å oppnå miljømål på nedstrøms elvestrekning. I tillegg har magasinene ofte viktige funksjoner for flomdemping, forsyningssikkerhet og brukerinteresser. Disse hensynene er imidlertid vanskelig å vurdere opp mot økologiske forbedringer. Departementet mener derfor at forslagene om magasinrestriksjoner ikke kan inngå som tiltak i miljømålfastsettelsen og heller må vurderes i den enkelte revisjonssak der dette er aktuelt.

Departementet forutsetter på denne bakgrunn at eventuelle magasinrestriksjoner begrunnet av miljøhensyn vurderes av sektormyndigheten i de kommende revisjonene der alle vilkår som omfattes av vassdragskonsesjonene er gjenstand for revisjon.

Øvrige tiltak i magasiner (eks. fiskeutsetting, biotopiltak) er for enkelte vannforekomster ansett som realistiske tiltak og lagt til grunn for godkjenning av miljømålene.

Prinsipper for bruk av tidsutsettelse

Forventet tidspunkt for måloppnåelse vil bero på flere faktorer. Det vil ta tid å utrede og saksbehandle aktuelle miljøtiltak. Forvaltningsloven stiller strenge krav til kunnskapsgrunnlag, medvirkning og adgang til å klage. Det vil også ta tid før tiltak er iverksatt fordi fysiske tiltak skal detaljplanlegges, dimensjoneres og bygges. Den økologiske responsen på tiltaket vil også ta noe tid. Av disse grunner kan det være behov for å bruke tidsutsettelse av måloppnåelse for flere vannforekomster.

Departementet har lagt følgende prinsipper til grunn for tidspunkt for måloppnåelse når det gjelder vannforekomster med miljømål som kan medføre krafttap:

Måloppnåelse 2021:

- Revisjonssaker der det er utarbeidet et revisjonsdokument.
- Innkallings- og omgjøringssaker der det er en påbegynt sak.

Måloppnåelse 2027:

- Revisjonssaker der det pr. i dag er fremmet krav om revisjon.
- Alle andre innkallings- og omgjøringssaker.

Måloppnåelse 2033:

- Framtidige revisjonssaker der det ennå ikke er fremmet krav.

Departementet har lagt følgende prinsipper til grunn for tidspunkt for måloppnåelse når det gjelder vannforekomster med miljømål som forutsetter andre typer tiltak:

Måloppnåelse 2021:

- Der tiltak kan pålegges i medhold av gjeldende standardvilkår, eller ved en revisjon der revisjonsdokument er utarbeidet, eller ved innkalling eller omgjøring der sakene er påbegynt.

Måloppnåelse 2027:

- Alle andre tiltak, for eksempel de som ikke har hjemmel for pålegg etter standardvilkårene og som forutsetter enten revisjon, innkalling eller omgjøring, eller prosess for å innføre dagens naturforvaltningsvilkår eller andre effektive virkemidler, jf. Meld.St. 25 (2015-2016) og Meld.St. 14 (2015-2016).

Departementets endringer

Departementet har i vedlegg 1 og 2 angitt de vannforekomster med miljømål som er godkjent som høyere enn dagens tilstand og som trenger nye tiltak for å oppfylle miljømålet. For øvrige

vannforekomster preget av vannkraftproduksjon er måloppnåelsen ikke avhengig av nye tiltak, og miljømålet er lik dagens tilstand.

Sett i forhold til planen, reduserer godkjenningen antall vannforekomster med miljømål høyere enn dagens tilstand som forutsetter miljøforbedrende tiltak som kan påvirke vannkraftproduksjonen. Det er til dels svake begrunnelser og mangelfulle kost-nyttevurderinger i mange av planene. Kost-nyttevurdering er sentralt når det skal settes miljømål for SMVF. For de høyest prioriterte vassdragene i rapport 49:2013 (kategori 1.1 vassdrag) har direktoratene gjennomført en overordnet kost-nytte vurdering. De vannforekomstene som i tillegg blir godkjent med miljømål høyere enn dagens tilstand ligger etter departementets syn innenfor de nasjonale føringene. Siden kost-nytte vurderingene gjennomgående er dårligere dokumentert for disse vannforekomstene, må det forventes etterfølgende justeringer i miljømålene for neste planperiode og i forbindelse med sektormyndighetens behandling i den enkelte sak. Godkjenningen reduserer også antall vannforekomster med miljømål høyere enn dagens tilstand som forutsetter andre tiltak som kan pålegges vannkraftsektoren, i hovedsak fordi miljømålene ikke er basert på konkrete avbøtende tiltak slik veiledningen tilsier.

Avstemming av tiltak og miljømål i Vann-Nett vil gjennomføres av sentrale fagmyndigheter før rapportering til ESA. Ved eventuelle feilføringer i Vann-Nett er det godkjenningsvedtaket som skal legges til grunn for oppfølgingen.

I vedlegg 1 over vannforekomster med miljømål som kan medføre krafttap er tidspunkt for måloppnåelse angitt. I vedlegg 2 over vannforekomster med miljømål som kan medføre andre typer tiltak er tidspunkt for måloppnåelse ikke angitt, men Vann-Nett vil oppdateres ut fra beskrivelsen over før rapportering til ESA.

d) Overordnet estimat over samlede kostnader som følger av planen

Kostnadene som følger av planen innen vannkraftsektoren er i form av tapt energiproduksjon, investeringskostnader ved ombygging og kostnader for andre tiltak. I sektormyndighetenes etterfølgende saksbehandling vil det bli gjort grundigere vurderinger av samlede fordeler og ulemper ved de enkelte tiltakene før endelig beslutning blir tatt. Det kan da vise seg at tiltak ikke er egnet eller har en for høy kostnad i forhold til nytten. Det er ved godkjenningen gjort endringer i planen for å begrense konsekvensene for vannkraftsektoren, blant annet som følge av manglende kost-nytte-vurdering.

e) Administrative konsekvenser

Av miljøtiltak som skal bekostes av vannkraftprodusentene kan det være aktuelt å pålegge tiltak etter standardvilkår i gitte konsesjoner eller lignede hjemmelsgrunnlag. Å gi pålegg med hjemmel i standardvilkårene vil medføre administrative konsekvenser for miljømyndighetene og vassdragsmyndigheten. Tiltak som medfører endringer i kraftproduksjon må pålegges ved en revisjon etter vassdragsreguleringsloven, en innkalling til konsesjonsbehandling etter reglene om innkalling i vannressursloven § 66 eller etter reglene om omgjøring i vannressursloven § 28. Dette vil medføre administrative konsekvenser for

vassdragsmyndigheten ettersom gjennomføring av tiltak for å nå miljømålene vil kreve økt saksbehandlingskapasitet.

Det legges til grunn at en stor del av tiltakene uansett ville blitt gjennomført som del av den ordinære vannforvaltningen i Norge, uavhengig av vanndirektiv.

3.4. Fremmede organismer

a) Nasjonal politikk på området

Aichimål 9 under FN-konvensjonen om biologisk mangfold slår fast at skadelige fremmede organismer og deres spredningsveier skal være identifisert og prioritert, at utvalgte organismer skal være kontrollert eller utryddet, og at tiltak for å forvalte spredningsveier for å hindre introduksjon og etablering skal være innført innen 2020. Det samme slår ett av delmålene under FN's bærekraftsmål fast.

Et helhetlig regelverk mot fremmede organismer (forskrift om fremmede organismer under naturmangfoldloven kapittel IV) trådte i kraft 1. januar 2016. Formålet med regelverket er å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet. I tillegg stiller ballastvannforskriften krav til håndtering av ballastvann. Det er også vedtatt en tverrsektoriell nasjonal strategi mot fremmede skadelige arter som inneholder mål, prinsipper, strategier og tiltak mot fremmede arter i alle relevante myndighetssektorer. Det er i tillegg utarbeidet, og vil utarbeides, flere handlingsplaner mot fremmede skadelige organismer. I stortingsmeldingen Natur for livet – norsk handlingsplan for naturmangfold (Meld. St. 14 (2015-2016)) er det slått fast at Klima- og miljødepartementet i samråd med berørte departementer vil utarbeide en samlet, prioritert tiltaksplan for bekjempelse av skadelige fremmede organismer.

b) Vedtatte miljømål og foreslåtte tiltak i regionen

Fremmede organismer og introduserte sykdommer er en av hovedutfordringene i de norske delene av vannregion Västerhavet, og er registrert med stor grad av påvirkning i området. Særlig spredningen av signalkreps, som er bærer av sykdommen krepsepest og som utrydder norske bestander av edelkreps, nevnes som en stor utfordring i området.

I planen nevnes det at det gis utsatt frist etter vannforskriften § 9 for en rekke vannforekomster i de norske delene av vannregion Västerhavet. Begrunnelsen for unntak er i hovedsak mangel på kunnskap/behov for problemkartlegging, og fremmede organismer. Det er ikke gitt mindre strenge miljømål for noen vannforekomster i de norske delene av vannregion Västerhavet.

I planen nevnes det at forebyggende arbeid for å forhindre ytterligere spredning av fremmede arter bør prioriteres, og at styrking av informasjon til allmennheten om biologisk påvirkning, blant annet om krepsepest, bør styrkes. Problemkartlegging er i stor grad foreslått som tiltak flere vannforekomster, og planen slår også fast at det er behov for nye virkemidler for å få bedre kartlegging, overvåking og grensekontroll for å begrense spredning av fremmede arter.

c) Departementets vurderinger og endringer

Departementet viser til at fremmede organismer er en av hovedutfordringene i de norske delene av vannregion Västerhavet. Når fremmede organismer først har etablert seg er det svært vanskelig å bekjempe disse. Forebyggende tiltak er derfor viktig for å forhindre ytterligere spredning av fremmede organismer i vannregionen. I denne sammenheng viser departementet også til at det nå har kommet på plass mer effektive nasjonale virkemidler for å redusere spredningen av fremmede organismer, som det nevnte regelverket om fremmede organismer under naturmangfoldloven og allerede utarbeidede og kommende handlingsplaner mot blant annet fremmede fiskearter, stillehavsosters og en oppdatert handlingsplan mot *Gyrodactylus salaris*. Det ventes også at krav om rensing av ballastvann under den internasjonale ballastvann konvensjonen om kort tid vil bli innført. Rensekravet vil da tas inn i ballastvannforskriften.

Departementet foretar ingen endringer i planen ved denne godkjenningen.

d) Overordnet estimat over samlede kostnader som følger av planen

Departementet viser til at forutsetningene for å utføre de økonomiske analysene ikke har vært tilstede i de norske delene av vannregion Västerhavet. Det er derfor ikke mulig å anslå de totale økonomiske kostandene som følge av foreslåtte miljømål og tiltak knyttet til fremmede organismer i vannregionen. Det er viktig at kostnader og effekten av tiltak i større grad oppgis av sektormyndighetene frem mot neste planperiode, slik at det blir mulig å estimere de samlede kostandene som følge av planen for neste planperiode. Tiltak mot fremmede skadelige organismer vil dekkes innenfor Klima- og miljødepartementets årlige budsjetttrammer.

De generelle økonomiske konsekvensene som følge av planen er nærmere behandlet i kapittel 4.

e) Administrative konsekvenser

Planen vil innebære administrative konsekvenser for blant annet Miljødirektoratet, Mattilsynet og Fylkesmannen, som er ansvarlige myndigheter for gjennomføring av tiltak mot fremmede organismer.

3.5. Avløp

a) Nasjonal politikk på området

Utslipp fra avløpssektoren reguleres i hovedsak ved regelverk hjemlet i forurensningsloven og i Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg, særlig forurensningsforskriftens del 4 og 4A. Det er hjemmel i regelverket for kostnadsdekning av nødvendige investeringer, drift, vedlikehold, kontroller osv.

b) Vedtatte miljømål og foreslåtte tiltak i regionen

Påvirkning fra avløp er anført som en av hovedutfordringene i regionen. Flere kommuner har begynt kartleggingsarbeid eller begynt å gi pålegg om oppgradering av spredte renseanlegg. I noen kommuner er oppryddingen i spredte avløp snart ferdig.

Planen foreslår noen nye virkemidler på avløpsområdet. Dette gjelder forslag om å etablere en støtteordning for kommuner som får uforholdsmessige kostnader knyttet til kommunale renseanlegg direkte utløst av vannforskriften. Det foreslås også å etablere støtte- og sertifiseringsordninger for private avløpsanlegg i spredt bebyggelse. I noen tilfeller er det slik at valg av en mer robust resipient kan medføre at det påløper ekstra kostnader. Det kan dermed være behov for å vurdere en slik støtteordning nærmere.

c) Departementets vurderinger og endringer

Departementets vurdering er at det i hovedsak finnes tilstrekkelige virkemidler på avløpsområdet til at mål vil kunne oppnås. På denne bakgrunn foretar departementet ingen endringer i regionalt vedtatt plan på dette området.

d) Overordnet estimat over samlede kostnader som følger av planen

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere samlede kostnader som følger av planen.

e) Administrative konsekvenser

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere administrative konsekvenser for de ansvarlige myndighetene.

3.6. Forurensning for øvrig (fra industri, forurensede sedimenter mv.)

a) Nasjonal politikk på området

Forurensning fra industri m.v. reguleres i all hovedsak etter forurensningsloven, mens innhold av miljø- og helseskadelige stoffer i produkter i hovedsak reguleres etter produktkontrollloven.

Opprydding i forurenset grunn og forurensede sedimenter følger forurenser betaler- prinsippet og gjennomføres i hovedsak gjennom pålegg om tiltak eller undersøkelser etter forurensningsloven rettet mot ansvarlig eier eller forurenser. I tillegg kan det gis statlig støtte til delfinansiering av opprydding i noen prioriterte områder etter nærmere kriterier. Arbeidet med forurensede sedimenter følger hovedprioriteringene i en handlingsplan for forurensede sedimenter fra 2006. Arbeidet er langsiktig.

Det er et eget nasjonalt mål at utslipp og bruk av miljøgifter kontinuerlig skal reduseres i den hensikt å stanse utslippene innen 2020. De prioriterte miljøgiftene som omfattes av 2020-målet - prioritetslisten - omfatter nå drøyt 30 stoffer eller stoffgrupper. Arbeidet på dette feltet følger handlingsplanen fra 2015.

b) Vedtatte miljømål og foreslåtte tiltak i regionen

Utslipp fra industri er anført som en av hovedutfordringene i regionen. Selv om man har lite overvåkningsdata på kjemisk tilstand, er det identifisert flere påvirkningstyper som vil kunne påvirke kjemisk tilstand og dermed utgjør en risiko for ikke å oppnå miljømål. Det er foreslått flere tiltak rettet mot dette, blant annet innenfor avløpssektoren, punktutslipp, diffus avrenning og langtransportert forurensning. På grunn av mangel på klassifiserbare data er problemkartegging det mest aktuelle tiltaket i første omgang.

c) Departementets vurderinger og endringer

Det er behov for ytterligere kunnskap, vurdering av viktigste påvirkningskilder, nytte-/kostnadsanalyser av tiltak, vurdering av tiltaksbehov og eventuelt nye virkemidler til neste rullering av planen.

Departementet foretar ingen endringer i regionalt vedtatt plan på dette området.

d) Overordnet estimat over samlede kostnader som følger av planen

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere samlede kostnader som følge av planen.

e) Administrative konsekvenser

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere administrative konsekvensene for de ansvarlige myndighetene.

3.7. Langtransportert luftforurensning/sur nedbør/kalking

a) Nasjonal politikk på området

Det er en del av det nasjonale målet om at forurensning ikke skal skade helse og miljø, at helse og miljø ikke skal ta skade av langtransportert luftforurensning fra SO₂, NO_x, VOC, ammoniakk eller partikler.

Det framgår av Plan for kalking av vassdrag i Norge 2016-2021 at overordnede mål for kalking er å sikre eller gjenskape minimum "god økologisk tilstand" etter vannforskriften med hensyn til forsuring og sikre god tilgang til fritidsfiske i forsuringsrammede områder.

I Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold* framgår det at regjeringen vil fortsette å kalke forsurede vassdrag.

b) Vedtatte miljømål og foreslåtte tiltak i regionen

Langtransportert forurensning (sur nedbør) er angitt som en av hovedutfordringene i vannregionen.

Ifølge Miljødirektoratet er det bare kalking og internasjonale avtaler som er aktuelle tiltak når det gjelder forsurede vannforekomster. I vannregion Västerhavet pågår det kalkingstiltak på norsk side i to av de fire delområdene, og planen legger opp til kalkingstiltak i totalt seks vannforekomster i kommende periode (jf. tabell 8.1).

c) Departementets vurderinger og endringer

Ifølge Miljødirektoratet er det utviklet gode modeller for å estimere grad, omfang og utvikling av forsurening, basert på beregning av tilførsler til og grad av følsomhet i de enkelte områdene. Miljødirektoratet foreslår derfor at sentrale myndigheter tar ansvar for at tålegrensemodellene brukes til å estimere påvirkning og tilstand for alle forsursområdene i Sør-Norge, basert på de oppdaterte grenseverdiene for forsurening i den nye klassifiseringsveilederen. Dette vil berøre alle vannregionene i Sør-Norge, unntatt Møre og Romsdal og Trøndelag. På denne måten vil det kunne rapporteres et oppdatert forsursbilde for Norge, basert på de nyeste tallene for tilførsler og oppdaterte grenseverdier for miljøtilstand.

Departementet går inn for at sentrale myndigheter, i tråd med Miljødirektoratets forslag, sørger for å få gjennomført en slik oppdatering av forsursbildet så snart som mulig etter godkjenningen av vannforvaltningsplanene.

Departementet viser til at planen godkjennes med vannforskriftens generelle miljømål om ikke annet er angitt. Departementet kan ikke se at det framgår tydelig av planen i hvor stort omfang det er gitt utsatt frist for å nå miljømålene, jf. vannforskriften § 9, på grunn av at vannforekomster er utsatt for sur nedbør. Generelt mener departementet at det kan være nødvendig å gi utsatt frist på grunn av at vannforekomster er utsatt for sur nedbør.

Departementet foretar ingen endringer i planen ved denne godkjenningen.

d) Overordnet estimat over samlede kostnader som følger av planen

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere samlede kostnader som følge av planen.

e) Administrative konsekvenser

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere de samlede administrative konsekvensene ved planen.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forvaltningsplanen skal inneholde et sammendrag av den økonomiske analysen av vannbruk som er påkrevd i vannforskriften § 15, jf. vedlegg III, og skal blant annet inneholde en vurdering av den mest kostnadseffektive kombinasjonen av tiltak som skal inngå i overslag over potensielle kostnader i tiltaksprogrammet, jf. vannforskriften § 25.

Forbedringene fra forrige planperiode har vært mindre enn forventet, og grunnlaget for å utføre de økonomiske analysene har ikke vært tilstede. Dette skyldes delvis manglende nasjonal veiledning og verktøy på området, men også at myndighetene innenfor en del sektorer ikke har oppgitt kostnader ved og effekten av tiltak. Nasjonale retningslinjer er i varierende grad fulgt opp av de ulike vannregionene. EU-kommisjonen har påpekt at dette generelt er dårlig beskrevet også i planene i medlemsstatene.

Kostnadsvurderingene som er gjort i planen er ikke fullstendige, og de tilgjengelige kostnadsberegningene er i stor grad kostnader for tiltak som utløses av andre lover og forskriften enn vannforskriften. For de tiltakene som er kostnadsberegnet (totalt 55 tiltak) vil totale kostnader beløpe seg til 4,14 millioner kroner. Det er ikke beregnet årlige driftskostnader. For de tiltakene som er kostnadsvurdert er kommunene, Fylkesmannen og Miljødirektoratet ansvarlig for nesten alle tiltakene, som tilsvarer 4,02 millioner kr. Kostnadene som er anslått er i liten grad kvalitetssikret og kan være heftet med usikkerhet. Da det er store mangler i tallmaterialet er det er ikke gjort en vurdering av totale potensielle kostnader for alle de foreslåtte tiltakene. Det foreligger heller ikke en vurdering av kostnadseffektiviteten av de foreslåtte tiltakene.

For de tiltakene som er kostnadsberegnet er ansvarlig sektormyndighet oppgitt, men en vurdering av fordelingsvirkninger mellom sektorer fremkommer ikke av planen. Siden kostnader ikke er spilt inn av alle sektorene, lar det seg ikke gjøre å få en samlet oversikt over de økonomiske og administrative konsekvensene ved planen.

I sektormyndighetenes saksbehandling vil det bli foretatt ytterligere avklaringer og konkrete vurderinger av fordeler og ulemper ved de enkelte tiltak før endelig beslutning om eventuell tiltaksgjennomføring blir tatt. Det kan da vise seg at alternative tiltak er bedre egnet for å oppnå miljømålet. Det kan også vise seg at tiltak ikke er egnet eller har en for høy samfunnsmessig kostnad i forhold til samfunnsmessig nytte til å bli gjennomført. Mangelfulle kostnadsvurderinger i de regionale planene tilsier at det i ettertid, i den senere sektorvise oppfølgingen, også kan vise seg at flere av de foreslåtte tiltakene ikke er egnet for å oppnå miljømålet.

Videre vil en stor del av tiltakene uansett bli gjennomført som del av den ordinære vannforvaltningen i Norge, uavhengig av vanndirektivet. Slike tiltak må ses som del av den ordinære forvaltningen og det vil ikke være riktig å vurdere disse kostandene som om de alene utløses av vannforvaltningsplanen.

Forslag til tiltak ut over det som er fastsatt i eller i medhold av gjeldene lover og forskrifter, samt vannregionenes angivelse av manglende virkemidler, er viktig innspill til sektormyndighetenes videre prioriteringer og beslutninger om tiltak i planperioden. Som nevnt medfører imidlertid ikke planene absolutte forpliktelser av rettslig art og sektormyndighetene er ikke forpliktet til å gjennomføre de samme tiltakene som står i tiltaksprogrammene.

Planen foreslår en rekke tiltak der det er meldt behov for statlig finansiering. Prioritering og eventuell tildeling av ressurser blir vurdert gjennom de årlige budsjettprosessene. Dette må sees i sammenheng med de respektive sektormyndighetenes saksbehandling og endelige beslutning om tiltak.

Vedtak

I medhold av plan- og bygningsloven § 8-4 jf. vannforskriften § 29 godkjenner Klima- og miljødepartementet, med endringer i samsvar med vedlegg 1-2, regional plan for vannforvaltning i de norske delene av vannregion Västerhavet for planperioden 2016-2021 som er vedtatt av fylkestingene.

Med hilsen

Vidar Helgesen

Dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevet signatur

Adresseliste

Akershus fylkeskommune	Postboks 1200	0107	OSLO
Hedmark fylkeskommune	Fylkeshuset	2325	HAMAR
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Postboks 2350 Sluppen	7004	TRONDHEIM
Østfold fylkeskommune	Postboks 220	1702	SARPSBORG

Kopi til:

Fylkesmennene

Aust-Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa		4809	ARENDAL
Buskerud fylkeskommune	Fylkeshuset	3020	DRAMMEN	
Buskerud fylkeskommune	Fylkeshuset	3020	DRAMMEN	
Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	Postboks 3021 Lade	7441	TRONDHEIM	
Finansdepartementet	Postboks 8008 Dep	0030	OSLO	
Finnmark fylkeskommune	Fylkeshuset	9815	VADSØ	
Fiskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN	
Fylkesmannen i Buskerud	Postboks 1604	3007	DRAMMEN	
Fylkesmannen i Finnmark	Statens Hus	9815	VADSØ	
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034, Statens Hus	2306	HAMAR	
Fylkesmannen i Hordaland	Postboks 7310	5020	BERGEN	
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	MOLDE	
Fylkesmannen i Nordland	Moloveien 10	8002	BODØ	
Fylkesmannen i Nord- Trøndelag	Postboks 2600	7734	STEINKJER	
Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2626	LILLEHAMMER	
Fylkesmannen i Oslo og	Postboks	0032	OSLO	

Kopi til:

Fylkesmennene					
Aust-Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa			4809	ARENDAL
Buskerud fylkeskommune	Fylkeshuset	3020	DRAMMEN		
Akershus	8111 Dep				
Fylkesmannen i Rogaland	Postboks 59, Statens Hus	4001	STAVANGER		
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER		
Fylkesmannen i Sør- Trøndelag	Postboks 4710	7468	TRONDHEIM		
Fylkesmannen i Telemark	Sluppen Postboks 2603	3702	SKIEN		
Fylkesmannen i Troms	Postboks 6105	9291	TROMSØ		
Fylkesmannen i Vestfold	Postboks 2076	3103	TØNSBERG		
Fylkesmannen i Østfold	Postboks 325	1502	MOSS		
Havforskningsinstituttet	Postboks 1870	5817	BERGEN		
Helse- og omsorgsdepartementet	Nordnes Postboks 8011 Dep	0030	OSLO		
Hordaland fylkeskommune	Postboks 7900	5020	BERGEN		
Jernbaneverket	Postboks 4350	2308	HAMAR		
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Postboks 8112 Dep	0030	OSLO		
Kommunesektorens organisasjon	Postboks 1378 Vika	0114	OSLO		
Kystverket	Postboks 1502	6025	ÅLESUND		
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO		
Landbruksdirektoratet	Postboks 8140 Dep	0033	OSLO		
Mattilsynet	Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL		
Miljødirektoratet	Postboks 5672	7485	TRONDHEIM		
Møre og Romsdal fylkeskommune	Sluppen Fylkeshuset	6404	MOLDE		

Kopi til:

Fylkesmennene					
Aust-Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa			4809	ARENDAL
Buskerud fylkeskommune	Fylkeshuset	3020	DRAMMEN		
Nordland fylkeskommune	Fylkeshuset	8048	BODØ		
Nord-Trøndelag fylkeskommune	Fylkets Hus	7735	STEINKJER		
Norges geologiske undersøkelse	Postboks 6315 Sluppen	7491	TRONDHEIM		
Norges vassdrags- og energidirektorat	Postboks 5091 Majorstua	0301	OSLO		
Nærings- og fiskeridepartementet	Postboks 8090 Dep	0030	OSLO		
Olje- og energidepartementet	Postboks 8148 Dep	0033	OSLO		
Oppland fylkeskommune	Postboks 988	2626	LILLEHAMMER		
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130 Sentrum	4001	STAVANGER		
Samferdselsdepartementet	Postboks 8010 Dep	0030	OSLO		
Sogn og Fjordane fylkeskommune	Askedalen 2	6863	LEIKANGER		
Vegdirektoratet Statens vegvesen	Postboks 8142 Dep	0033	OSLO		
Telemark fylkeskommune	Fylkeshuset	3706	SKIEN		
Troms fylkeskommune	Postboks 6600	9296	TROMSØ		
Vest-Agder fylkeskommune	Serviceboks 517	4605	KRISTIANSAND S		
Vestfold fylkeskommune	Postboks 2163	3103	TØNSBERG		

Vedlegg 1 og 2 – endringer på vannkraftområdet

Departementet har i vedlegg 1 og 2 nedenfor angitt de vannforekomster med miljømål som ved dette vedtak er godkjent som høyere enn dagens tilstand og som trenger nye tiltak som kan medføre tap av kraftproduksjon (vedlegg 1) og som kan medføre andre typer tiltak som kan pålegges vannkraftsektoren (vedlegg 2) for å oppfylle miljømålet. Listene angir også godkjent bruk av tidsutsettelse. For øvrige vannforekomster preget av vannkraftproduksjon er måloppnåelsen ikke avhengig av nye tiltak og miljømålet endres ved dette vedtak til dagens tilstand.

Vedlegg 1 - vannforekomster med miljømål som kan medføre krafttap:

Vannforekomst ID	Vannforekomst - navn	Naturlig /SMVF	Økologisk tilstand/ potensial	Miljømål	Frist for måloppnåelse
311-80-R	Trysilelva nedre del (Lutufallet)	SMVF	DØP	GØP	2027
311-249-R	Trysilelva Innbygda - Sagnfossen	Naturlig	DØT	GØT	2027
311-43-R	Trysilelva Engerneset - Jordet	Naturlig	DØT	GØT	2027
311-176-R	Engeråa Engeren - samløp Trysilelva	Naturlig	DØT	GØT	2027
311-250-R	Engeråa nedstrøms lille Engeren	Naturlig	DØT	GØT	2027
311-173-R	Femundselva Elvbrua - Sennsjøen	Naturlig	DØT	GØT	2027
311-178-R	Trysilelva Sennsjøen - Enger	Naturlig	DØT	GØT	2027
311-330-R	Femundselva Sølnas utløp - Elvbrua	Naturlig	DØT	GØT	2027
311-237-R	Femundselva (Galtsjøen - samløp Sølna)	Naturlig	DØT	GØT	2027
313-6-R	Sikåa	SMVF	DØP	GØP	2033
313-45-R	Elv Gyltersjøen- Utgardsjøen	SMVF	MØP	GØP	2033

Vedlegg 2 - vannforekomster med miljømål som kan medføre andre typer tiltak som kan pålegges vannkraftsektoren:

Vannforekomst ID	Vannforekomstnavn	Naturlig /SMVF	Økologisk tilstand/ potensial	Miljømål
312-8-R	Rotbergsåa	Naturlig	DØT	GØT
312-9-R	Løvhaugsåa	Naturlig	MØT	GØT

SMVF: sterkt modifisert vannforekomst **GØT:** god økologisk tilstand **GØP:** godt økologisk potensial

MØT: moderat økologisk tilstand **MØP:** moderat økologisk potensial **DØT:** dårlig økologisk tilstand

DØP: dårlig økologisk potensial **SDØT:** svært dårlig økologisk tilstand **SDØP:** svært dårlig økologisk potensial